

2. Голинський Ю. О., Нурієва В. Р. Фінансова спроможність громад під час повномасштабної війни. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-41>.
3. Пітюлич М. М., Готра В. В., Чубарь О. Г., Побережник Г. В. Фактори підвищення фінансової спроможності та розвитку територіальних громад в умовах сучасних викликів. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. № 2. С. 341-346. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-49>.

DOI 10.70286/ISU-04.02.2026.012

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Рябцев Р.О.

аспірант гр. ЗМН-25ДФ

Державний університет економіки і технологій

м. Кривий Ріг, Україна

В умовах збройної військової агресії Російської Федерації проти України, гірничо-металургійний комплекс значно потерпає як в плані управління, так і в плані конкурентоспроможності на ринку.

Гірничо-металургійний комплекс є основою та підґрунтям економіки України значною мірою через багаті родовища корисних копалин на території країни та великий ресурсний потенціал. Період індустріалізації створив передумови для формування та розвитку великої кількості гірничо-збагачувальних комбінатів, металургійних заводів, підприємств, гірничо-видобувних шахт, переробних комбінатів, які знаходяться на території України.

Українська металургія завдяки наявності великих металургійних підприємств дозволяла нашій країні обіймати високі позиції серед світових виробників чорної металургії та входити до ТОП-10 країн із виробництва сталі. Основою металургійних підприємств країни є комбінати повного циклу, які відносяться до інтегрованих гірничо-металургійних компаній з широкою природою корпоративних відносин [1].

Модель управління підприємствами гірничо-металургійного комплексу в мирний час базується на таких факторах, як: цінова політика, собівартість виробництва (співвідношення витрати-прибуток), логістика, кадрове забезпечення робітничої та управлінської ланки, кваліфікація робітників та персоналу, які безпосередньо забезпечують виробництво. Ефективність управління, зважаючи на всі ці фактори, призводить до значного збільшення прибутку підприємства, трудової зайнятості населення, збільшення кількості кваліфікованих спеціалістів, що в свою чергу відображається на збільшенні

коефіцієнту ефективності праці, збільшені вироблення готової продукції з меншими втратами через недостатню кваліфікованість персоналу. Ефективна модель управління підприємства гірничо-металургійного комплексу є одним з чинників, який забезпечує збільшення прибутку підприємства за рахунок чітко організованого виробничого процесу. Вона забезпечує оптимальне використання сировини, зменшує відсоток браку, дозволяє ефективно розподіляти фонд оплати праці робітників, що в свою чергу, призводить до збільшення податкових надходжень держави, що разом зі збутом готової сировини призводить до значного зростання ВВП України в цілому.

На сьогодні підприємства гірничо-металургійного комплексу зазнали великих втрат через збройну військову агресію Російської Федерації, атаки важким озброєнням та ракетами, які призвели до значного руйнування критичної інфраструктури, пошкодження енергетики, логістичних шляхів, тимчасової окупації населених пунктів де знаходяться ключові підприємства, які формували повну виробничу ланку, фізичного знищення, як підприємств, так і міст, які були промисловими хабами в цілому. Всі ці фактори призвели до значного зниження видобутку та виробництва металургійної продукції.

Практична апробація теоретико-методологічних положень управління гірничо-металургійного комплексу була проведена на основі статистичних даних. Так як основним кінцевим продуктом виготовлення гірничо-металургійного комплексу є сталь та чавун, згідно зі статистичними даними, було візуально відображено значне зниження виробництва кінцевих продуктів в Україні в період з 2014 по 2022 роки. (рис. 1).

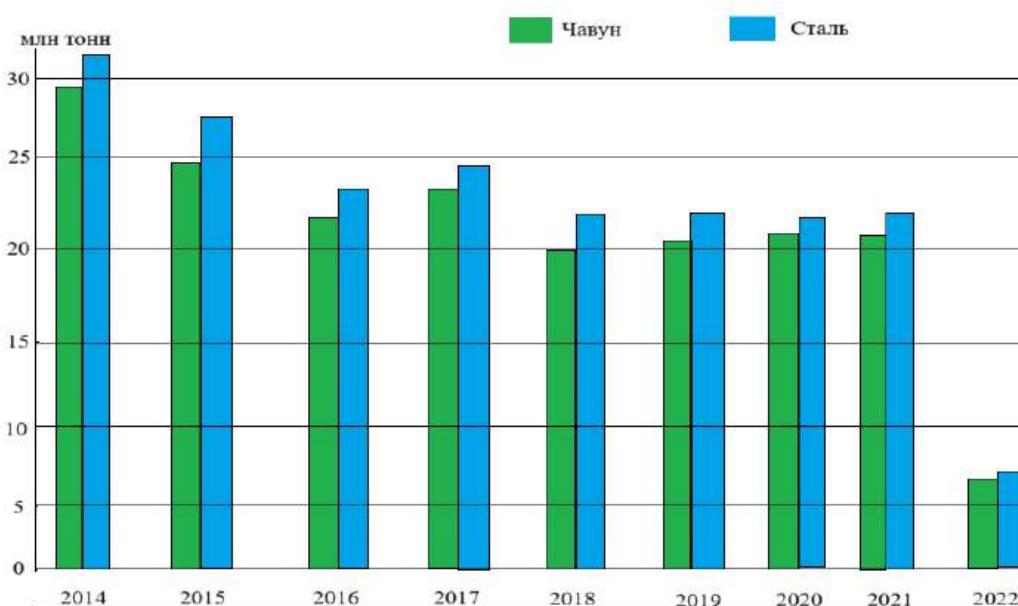

Рисунок 1 – Обсяги виплавки чавуну і сталі в Україні, млн тон
Джерело: побудовано автором на основі [2]

Проаналізувавши дані рис.1 доцільно зробити висновок про те, що в період з 2014 по 2022 рік, коли відбулося перше розірвання логістичних ланцюгів

гірничо-металургійного комплексу (окупація частини територій Донецької та Луганської областей, розірвання логістичного ланцюга Донецьк – Дніпро – Кривий Ріг) спостерігається стагнація виробництва. Починаючи з 2022 року, внаслідок широкомасштабної агресії Російської Федерації та другого розірвання логістичних ланцюгів чітко спостерігається критичне зниження виробництва (чавуну з 21 млн. тон у 2021 році до 6 млн. тон у 2022 році та сталі з 22 млн. тон у 2021 році до 6,5 млн. тон у 2022 році). Зважаючи на це, виникає необхідність аналізу системи управління, виявлення недоліків, та можливостей реорганізації підприємств гірничо-металургійного комплексу в тому числі за рахунок менеджменту, і, як наслідок, виходу з кризового становища галузі, підвищення ефективності.

Сучасна модель управління гірничо-металургійним підприємством формується на основі зовнішніх факторів, вимагає переформатування старої системи управління, під сучасні реалії, враховуючи діючий правовий стан в Україні, можливість розвитку персоналу, збереження робочих місць, та підвищення спроможності гірничо-металургійного комплексу до конкуренції на світовому ринку в цілому.

Оцінивши необхідність урахування умов, які призводять до зменшення ефективності управління гірничо-металургійного підприємства, необхідно більш детально систематизувати вплив та чинники що негативно впливають на управлінську ланку.

Виходячи з обставин що зараз впливають на можливість ефективного управління, визначимо чотири загальні фактори впливу на управління гірничо-металургійним підприємством, систематизуємо їх та будуюмо ланцюг причинно-наслідкового зв'язку (рис.2).

Рисунок 2 – Причино-наслідкова схема проблем в управлінні гірничо-металургійного підприємства

Джерело: побудовано автором на основі власних експертних оцінок автора

За результатом побудови причинно-наслідкової схеми проблем в управлінні гірничо-металургійного підприємства систематизовано актуальні проблеми управління.

Таким чином, доцільно зробити висновок, що в період з 2014 по 2022 роки спостерігається стагнація виробництва готової продукції гірничо-металургійного комплексу, а з 2022 року відбулося критичне зниження виробництва, через збройну агресію Російської Федерації. Окрім того, було розглянуто більш детально сектор менеджменту гірничо-металургійного підприємства, та причини що зумовлюють зниження ефективності. За рахунок узагальнення причин зниження ефективності виробництва було виокремлено причинно-наслідкову схему проблем в управлінні гірничо-металургійного підприємства та визначено чотири фактори, що впливають на ефективність управління: персонал, планування, зовнішні обставини, технологічність. Отримані дані в наслідок проробленої роботи, дозволяють більш детально опрацювати можливі рішення виявлених проблем в формуванні ефективного управління гірничо-металургійним підприємством.

Список використаних джерел

1. Бесараб С.О. Сучасні тенденції розвитку підприємств металургійної галузі України / С.О. Бесараб // Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. Ун-т ім. Вадима Гетьмана"; редкол.: В.А. Верба (голов. ред.) [та ін.]. — Київ: КНЕУ, 2016. — № 39. — С. 83—90.
2. Об'єднання підприємств Укрметалургпром.
URL:<https://www.ukrmetprom.org/> (дата звернення 15.01.2026).

DOI 10.70286/ISU-04.02.2026.013

ФРАНШИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ В УПРАВЛІННІ МАСШТАБУВАННЯМ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Брикар О.М.

аспірант

Кафедра Зовнішньоекономічної діяльності та митної справи

<https://orcid.org/0009-0005-4094-1344>

Інститут економіки та менеджменту,

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Наша концепція поняття масштабування бізнесу, визначає, що масштабуванням можна називати виключно процес, який приносить фінансову вигоду (її збільшення). При цьому, Масштабування бізнесу, як правило, потребує залучення коштів [5].